คณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม
ตรวจทานแล้ว เมื่อวันจันทร์ ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๘๖
วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนรชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๖. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๗. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๘. นางกีระณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๙. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๑๐. นายธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๑. นายเธียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๒. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๓. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๔. นายภัทระ คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๕. นายภุมรัตน ทักษาดิพงศ์	กรรมการ
๑๖. พลตรี วิระ โรจนวาศ	กรรมการ
๑๗. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๘. นายอัชพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๙. พลเอก อัฏฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๒๐. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๑. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถะ ดวงวิชัย	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา
๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากร

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

๒. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้อรอต

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๘๕ วันจันทร์ ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีการพิจารณาความเห็นและข้อเสนอแนะของภาคส่วนต่างๆ ต่อร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา ๓

“มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในร่างมาตรานี้มีนักวิชาการบางท่านเสนอแก้ไขปรับปรุงความในวรรคสองโดยเสนอให้นำคำว่า “หลักนิติธรรม” ไปกำหนดไว้ข้างหน้าคำว่า “รัฐธรรมนูญ” เนื่องจากหลักนิติธรรมเป็นหลักทั่วไปและเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ประเทศไทยยึดถือหลักความสูงสุดของรัฐธรรมนูญความในมาตรานี้จึงไม่ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยการนำคำว่า “หลักนิติธรรม” ไปกำหนดไว้ข้างหน้าคำว่า “รัฐธรรมนูญ”

- ข้อเสนอดังกล่าวข้างต้นมาจากฐานความเชื่อที่ว่ารัฐธรรมนูญหรือกลไกในการปกครองประเทศสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับหลักนิติธรรมซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการร่างรัฐธรรมนูญจะต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมในการยกร่าง แต่เมื่อรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแล้วก็จะต้องมีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรก่อนเป็นลำดับแรก เมื่อไม่มีกฎหมายลักษณ์อักษรกำหนดไว้จึงจะนำหลักนิติธรรมซึ่งเป็นหลักการทั่วไปมาใช้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในร่างมาตรานี้มีข้อเสนอจากองค์กรหนึ่งเสนอให้เพิ่มเติมคำว่า “สูงสุด” หลังคำว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คำว่า “ประมุข” เป็นคำนามแปลว่า ผู้เป็นใหญ่ เป็นหัวหน้าของประเทศ หรือศาสนา เป็นต้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔

“มาตรา ๔ ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า จากการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหลายภาคส่วนในประเด็นเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เสนอเพิ่มเติมความเป็นวรรคสอง ดังนี้ “<u>ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง</u>”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรนำคำว่า “สิทธิ เสรีภาพ” ไว้ข้างหน้าคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เพราะตามประวัติศาสตร์ประชาธิปไตย “สิทธิ เสรีภาพ” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีรูปแบบหนึ่งเท่านั้น รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาไม่มีการบัญญัติคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แต่ก็ได้ให้การรับรอง เพราะรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาได้ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานไว้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในมาตรา ๒๕ ของร่างรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดรับรองสิทธิและเสรีภาพทั้งหมดของปวงชนชาวไทยไว้แล้ว

- ความในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่ควรกำหนดไว้เช่นเดียวกับความในมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อไม่ให้เกิดข้อถกเถียงว่าเหตุใดจึงนำคำว่า “สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค” มากำหนดไว้ข้างหน้าคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

- หลายภาคส่วนเสนอให้นำความในมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มากำหนดเป็นความในมาตรานี้ เพราะเป็นถ้อยคำและข้อความที่มีความเหมาะสม

- การกำหนดคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในบททั่วไป จะทำให้คนต่างชาติได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับคนไทย เพราะคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไม่ได้คุ้มครองเฉพาะคนไทยเท่านั้น

- รัฐธรรมนูญของประเทศใดย่อมมีจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองคนของประเทศนั้นเป็นหลัก ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองคนต่างชาติให้มีสิทธิและเสรีภาพเทียบเท่ากับคนในชาติ ส่วนคนต่างชาติจะได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมากน้อยเพียงใดก็จะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นเรื่อง ๆ เท่านั้น คณะกรรมการควรพิจารณาให้ชัดเจนว่าคำว่า “บุคคล” ตามความในวรรคสองหมายถึงบุคคลใดบ้าง

- ความในวรรคสองอาจทำให้คนต่างชาติใช้เป็นหลักในการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับคนไทยได้

- การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคนต่างชาติย่อมเป็นไปตามกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศนั้น ๆ

- ความในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่น่าจะหมายถึงเฉพาะคนไทยเท่านั้น เพราะความในร่างมาตรานี้เดิมซึ่งปรับเป็นวรรคหนึ่งของร่างมาตรานี้ใช้คำว่า “ปวงชนชาวไทย”

- การเพิ่มความในวรรคสองเป็นการคลี่คลายความกังวลใจของหลายภาคส่วนเท่านั้น จึงไม่ควรกังวลในเรื่องการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของคนต่างชาติ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมีความหมายครอบคลุมในเรื่องอื่นด้วยนอกจากสิทธิและเสรีภาพ เช่น การไม่ถูกลบหลู่ดูหมิ่น การไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่าง เป็นต้น

- ความในร่างมาตรานี้เดิมซึ่งปรับเป็นวรรคหนึ่งของร่างมาตรานี้กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองคนไทยเท่านั้น ส่วนความในวรรคสองที่มีการเพิ่มขึ้นใหม่เป็นเรื่องของการคุ้มครองปัจเจกบุคคลทั้งหลายที่อยู่ในประเทศไทยซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสากล

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ มีการกำหนดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในมาตราก่อนหน้ามาตราที่กำหนดว่าปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองเสมอกัน เพื่อไม่ให้เกิดข้อถกเถียงจึงเสนอให้นำความในวรรคสองไปกำหนดเป็นความในวรรคหนึ่ง แล้วนำความในวรรคหนึ่งไปกำหนดไว้เป็นความในวรรคสอง

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔ ~~*ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน*~~<u>ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน</u>”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔ ~~*ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน*~~<u>ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน</u>”

มาตรา ๕

“มาตรา ๕ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้น เป็นอันใช้บังคับมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มีนักวิชาการบางคนเห็นว่าสิ่งที่จะขัดต่อรัฐธรรมนูญได้นั้นจะมีแต่เฉพาะบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับเท่านั้น ส่วนการกระทำนั้นไม่อาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- การกระทำบางอย่างก็อาจเข้าข่ายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ความในร่างมาตรานี้จึงเหมาะสมแล้ว

- มีกรรมการสอบถามว่า การกระทำใดบ้างที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามร่างมาตรานี้

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า การกระทำตามความในมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงเพิ่มเติมว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดจึงต้องมีความสูงสุดในทุกมิติ รวมทั้งมิติทางกายภาพ การกระทำจึงอาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕ โดยไม่มีการแก้ไข

ในการนี้ ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๕/๑ ดังนี้

“มาตรา ๕/๑ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของรัฐสภา ให้รัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด หรือเมื่อกรณีที่เกิดขึ้นนอกวงงานของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา หรือศาลปกครองสูงสุด หรือองค์กรอิสระจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดก็ได้ แต่สำหรับศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดให้กระทำได้เฉพาะเมื่อมีมติของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดและเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ความในร่างมาตรานี้ควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่วินิจฉัยเองได้โดยไม่ต้องกำหนดให้องค์กรต่าง ๆ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรานี้ไม่ควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญหยิบยกปัญหาขึ้นวินิจฉัยชี้ขาดได้เองต้องมีผู้ร้องขอซึ่งเป็นเรื่องปกติในกระบวนวิธีพิจารณาของศาล

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า คณะกรรมการควรร่วมกันพิจารณาว่าความในร่างมาตรานี้จะทำให้เกิดผลกระทบอย่างไรต่อการเมืองในอนาคต

- เหตุผลที่คณะกรรมการไม่นำหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนั้น เนื่องจากคณะกรรมการได้กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีตกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง ซึ่งมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำให้เกิดปัญหาว่าองค์กรใดจะทำหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาด

- ความว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานรัฐสภา ให้รัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัย” ในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้น หากรัฐสภาวินิจฉัยโดยใช้เสียงข้างมากแต่ผลของการวินิจฉัยดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญก็อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการวินิจฉัย

- หลักการของร่างมาตรา ๒๐๗ บัญญัติขึ้นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดได้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีนั้นตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งแตกต่างจากมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่ไม่ได้กำหนดให้องค์กรหรือหน่วยงานใดเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้น คณะกรรมการควรคงหลักการของร่างมาตรา ๒๐๗ ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศ

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุผลที่เสนอเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๕/๑ เนื่องจากในกรณีที่เกิดปัญหารัฐธรรมนูญควรให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย โดยประเด็นที่มีผู้โต้แย้งหลักการของคณะกรรมการในเรื่องอำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดได้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีนั้นตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเสนอให้คงหลักการดังเช่นที่เคยบัญญัติไว้ในมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพียงเท่านั้นซึ่งเป็นการคิดเพียงชั้นเดียว โดยไม่คิดทบทวนต่อไปอีกว่าหากเกิดปัญหากรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใด องค์กรใดจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาดังกล่าว ในประเด็นดังกล่าวมาตรา ๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ จึงได้บัญญัติแนวทางการแก้ไขปัญหาไว้ว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด หรือเมื่อมีกรณีที่เกิดขึ้นนอกวงงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา หรือศาลปกครองสูงสุดจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดก็ได้ แต่สำหรับศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดให้กระทำได้เฉพาะเมื่อมีมติของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี” ดังนั้น จึงควรนำหลักการในมาตรา ๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ มาใช้เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการให้สอดคล้องกับความเห็นที่มีผู้โต้แย้งคัดค้าน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เรื่องอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ มีนักวิชาการได้เสนอแนะความเห็นให้บัญญัติอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดได้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีนั้นตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศ หรือเรื่องการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งรวมถึงกฎด้วย โดยนำไปบัญญัติไว้ในบททั่วไปจะเหมาะสมมากกว่าการบัญญัติไว้ในหมวดศาลรัฐธรรมนูญ

- ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ความว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา” ในการวินิจฉัยให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา แล้วแต่กรณี เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด หากผลการวินิจฉัยชี้ขาดของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา แล้วแต่กรณี วินิจฉัยชี้ขาดโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยอาศัยเสียงข้างมากในสภาดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีต แล้วมีผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญจะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภากับศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

- ร่างรัฐธรรมนูญควรบัญญัติกลไกให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาเสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่มีข้อเสนอแนะในเรื่องความจำเป็นที่ต้องมีกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศว่า

“คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้ว เห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องมีกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศ เฉพาะในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ หรือในกรณีที่สถาบันทางการเมืองไม่สามารถใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจบริหารในการบริหารประเทศได้ โดยควรกำหนดให้มีกลไกที่เป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศดังกล่าว โดยให้เป็นอำนาจของรัฐสภา หรือวุฒิสภาในกรณีที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎรหรือมีสภาผู้แทนราษฎรแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ แล้วแต่กรณี ที่จะวินิจฉัยว่าสถานการณ์ใดที่จะถือว่าเป็นวิกฤติของประเทศ และหากปรากฏว่ารัฐสภาหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี มีคำวินิจฉัยว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นวิกฤติของประเทศแล้ว ให้เป็นอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญในการเรียกประชุมร่วมกันของผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ปลัดกระทรวงกลาโหม และบุคคลอื่นใดตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยให้ที่ประชุมดังกล่าวมีอำนาจในการบริหารจัดการสถานการณ์เพื่อให้สถานการณ์กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็ว โดยมีเหตุผล ดังนี้ แม้ว่าร่างมาตรา ๒๐๗ จะกำหนดว่าการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามตัวอักษรหรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถ้าไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดได้ ให้วินิจฉัยกรณีนั้นตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจวินิจฉัยได้เฉพาะภายในกรอบอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๐๕ เท่านั้น จึงไม่สามารถนำหลักการในมาตราดังกล่าวมาใช้บังคับเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศได้”

- ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดซึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา ให้เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา แล้วแต่กรณี ในการวินิจฉัยชี้ขาด หากปรากฏว่าการวินิจฉัยชี้ขาดของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา แล้วแต่กรณี นั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาได้ คณะกรรมการควรกำหนดกลไกเพื่อรองรับการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๒๐๕ (๒) คณะกรรมการได้บัญญัติหลักการในเรื่องอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดก่อนที่จะเกิดปัญหาการขัดกันระหว่างองค์กรโดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ แตกต่างจากที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ซ้ำอีก

- ร่างมาตรา ๒๐๕ บัญญัติรองรับการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ โดยให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาด จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ซ้ำอีก

- ความว่า “เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๕/๑ เป็นการบัญญัติหลักการที่ครอบคลุมกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ซ้ำอีก

- หลักการในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ เป็นหลักการที่สำคัญที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นมาตรการป้องกันมิให้มีการดึงสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการเมือง ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการตัดวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ออก

- หลักการในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ รองรับองค์กรที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหากรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดได้ ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่ไม่ได้กำหนดองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาด

- เรื่องอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามร่างมาตรา ๒๐๕ เป็นการแก้ไขหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กรณีที่จะเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยกรณีมีปัญหาข้อโต้แย้งระหว่างองค์กร ซึ่งแตกต่างจากหลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๒๐๕ หากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระมีข้อสงสัยเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจก็สามารถเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามร่างมาตรา ๒๐๕ ได้

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้ “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๐๕ ต่อไป”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในร่างมาตรา ๒๐๕ (๒) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ หากกรณีมีปัญหาเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระนั้น แล้วปรากฏว่าองค์กรเหล่านั้นได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วแต่มีผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าการวินิจฉัยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หลักการของวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ จะเป็นตัวคัดกรองได้ชั้นหนึ่งก่อนที่จะมีการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๐๕ (๒) ส่วนมาตรการอื่นควรนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อรองรับกรณีดังกล่าวไว้อีกชั้นหนึ่ง

- กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของระหว่างองค์กรอิสระกับศาลปกครองจะสามารถใช้กลไกที่กำหนดในร่างมาตรา ๕/๑ ได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลักการของวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ เป็นหลักการเดียวกับที่บัญญัติในมาตรา ๕ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ หากคณะกรรมการไม่บัญญัติวรรคสองก็อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ ดังนั้น เสนอแก้ไขความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้ “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๕/๑ ดังนี้

“มาตรา ๕/๑ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามหน้าที่และอำนาจต่อไป"

มาตรา ๑๕๑

"มาตรา ๑๕๑ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

(๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๗

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๙

(๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๐

(๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๑

(๕) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา ๑๑๖

(๖) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๑๗

(๗) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๑๒๗ (๔)

(๘) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือ ร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา ๑๔๑

(๙) การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๔๒

(๑๐) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๖๐

(๑๑) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๒

(๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๑๕๗

(๑๓) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา ๑๗๒

(๑๔) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๗๓

(๑๕) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๓"

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อมีการเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๕/๑ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงกันของบทบัญญัติ จึงเสนอเพิ่มความเป็น (๑/๑) ดังนี้ "การวินิจฉัยตามมาตรา ๕/๑"

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๕๑ เป็นดังนี้

"มาตรา ๑๕๑ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

(๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๗

(๑/๑) การวินิจฉัยตามมาตรา ๕/๑

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๙

(๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๐

(๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๑

(๕) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา ๑๑๖

(๖) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๑๗

(๗) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๑๒๗ (๔)

(๘) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือ ร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา ๑๔๑

(๙) การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๔๒

(๑๐) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๖๐

(๑๑) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๒

(๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๑๕๗

(๑๓) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา ๑๗๒

(๑๔) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๗๓

(๑๕) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๓”

มาตรา ๒๐๖

“มาตรา ๒๐๖ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ”

ประเด็นการพิจารณา

มีกรรมการแสดงความเห็นว่า จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนพบว่าประชาชนเห็นด้วยกับการมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามตัวอักษรหรือตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากที่ผ่านมามีข้อโต้แย้งและข้อถกเถียงต่อการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จึงควรนำความว่า “การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” ในมาตรา ๒๐๗ มากำหนดไว้ในมาตรานี้

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐๖ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

<u>การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ</u>

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๐๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐๖ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ”

มาตรา ๒๐๗

“มาตรา ๒๐๗ การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถ้าไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก่กรณีใดได้ ให้วินิจฉัยกรณีนั้นตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เมื่อมีการเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๕/๑ แล้ว จึงอาจตัดความในร่างมาตรานี้ออกทั้งหมดได้ เพราะไม่ว่าอย่างไรศาลรัฐธรรมนูญก็จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว

- ความในร่างมาตรานี้อาจตัดออกทั้งหมด แล้วนำไปกำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

ประธานกรรมการเสนอตัดความในร่างมาตรานี้ออกทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๒๐๗ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๑๕๖

“มาตรา ๑๕๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๒๔ วรรคสอง ได้บัญญัติข้อยกเว้นการถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายไว้ว่า ในระหว่างที่ยังมิได้ถวายสัตย์ปฏิญาณ ให้ผู้ซึ่งต้องถวายสัตย์ปฏิญาณปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนได้นั้น ไม่สามารถนำข้อยกเว้นตามร่างมาตรา ๒๔ วรรคสองมาใช้บังคับกับการถวายสัตย์ของคณะรัฐมนตรีได้ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีชุดใหม่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ถวายสัตย์ปฏิญาณโดยในระหว่างที่คณะรัฐมนตรีชุดใหม่รอการถวายสัตย์ปฏิญาณ คณะรัฐมนตรีชุดเก่ายังคงรักษาการอยู่ หากนำข้อยกเว้นตามร่างมาตรา ๒๔ วรรคสองมาใช้ก็จะทำให้เกิดการทับซ้อนการปฏิบัติหน้าที่ขึ้น ดังนั้น เสนอเพิ่มความดังต่อไปนี้เป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๑๕๖ “มิให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับกับการถวายสัตย์ปฏิญาณของรัฐมนตรีตามมาตรานี้”

มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและตุลาการในศาลปกครองจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อมีการถวายสัตย์ปฏิญาณ แม้หลักการในวรรคสองของ

ร่างมาตรา ๒๔ จะบัญญัติให้ผู้ซึ่งต้องถวายสัตย์ปฏิญาณปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนได้ก็ตาม แต่มีการตีความโดยนักวิชาการและนักกฎหมายว่าไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับการถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและตุลาการในศาลปกครอง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๕๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๕๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

มิให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับกับการถวายสัตย์ปฏิญาณของรัฐมนตรีตามมาตรานี้”

มาตรา ๒๕

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ความว่า “ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ” ในร่างมาตรา ๒๕ เป็นการกำหนดหลักการเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กำหนดการจำกัดสิทธิของประชาชนใช่หรือไม่

- ความว่า “ความมั่นคงของรัฐ” หน่วยงานหรือองค์กรใดจะเป็นผู้ให้คำนิยามว่าการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีใดจึงไม่ถือว่าเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น ควรบัญญัติคำนิยามคำว่า “ความมั่นคงแห่งรัฐ” เพื่ออธิบายความหมายของคำดังกล่าวไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

- หลักการของร่างมาตรา ๒๕ เป็นการให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนมากกว่าที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แต่ในเรื่องความมั่นคงของรัฐนั้น รัฐยังเป็นผู้กำหนดว่าการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกรณีใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพในลักษณะดังกล่าวได้

- หลักการในร่างมาตรา ๒๐๙ บัญญัติขึ้นเพื่อรับรองกรณีที่รัฐจะกระทำการที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามร่างมาตรา ๒๕ ประชาชนสามารถใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

- กลุ่มผู้พิการมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๕ โดยให้บัญญัติหลักการเดียวกับที่บัญญัติในมาตรา ๒๘ วรรคสามของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้บุคคลสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใด

มีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ผู้พิการในการเรียกร้องให้รัฐดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิของผู้พิการด้านต่างๆ

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลักการเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่คณะกรรมการได้ออกแบบไว้นั้นเป็นการให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนแบบเปิดกว้าง ยกเว้นสิทธิและเสรีภาพที่มีกฎหมายจำกัดเท่านั้น ซึ่งต่างจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่ให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญเท่านั้น

เรื่องการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น คณะกรรมการมีความจำเป็นต้องคงหลักการในเรื่องการใช้สิทธิและเสรีภาพที่มีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนการใช้สิทธิและเสรีภาพกรณีใดที่จะถือว่ามีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐหรือไม่นั้น ควรให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการวินิจฉัยชี้ขาด

ส่วนความว่า “ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” ไม่ใช่การกำหนดโทษแต่เป็นการกำหนดเงื่อนไขการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนว่าจะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ขัดความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความว่า “กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ” นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดคำนิยามเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ ดังนั้น คณะกรรมการควรกำหนดให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นผู้กำหนดคำนิยามของความว่า “กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ” ว่ามีความหมายอย่างไร

- การใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่มีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือไม่นั้น มีกฎหมายบัญญัติรองรับหลักการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวอยู่แล้ว หากประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพก็สามารถใช้ฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญตามกลไกที่กำหนดในร่างมาตรา ๒๐๙ ได้

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า หลักการของร่างมาตรา ๒๕ เป็นการกำหนดกรอบการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องของประชาชนที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการใช้สิทธิและเสรีภาพของตนโดยจะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ดังนั้น การกระทำที่จะมีลักษณะกระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือไม่นั้น ผู้กระทำจะต้องเป็นผู้วินิจฉัยเองว่าการกระทำดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นการกระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือไม่ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่รัฐจะต้องเป็นผู้กำหนดว่าการกระทำใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

- ความว่า “ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” ควรตัดออกแล้วนำหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติแทนซึ่งมีความหมายครอบคลุมกว่า

- หลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้อธิบายถึงการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนว่าประชาชนมีขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพเพียงใด ซึ่งแตกต่างจากหลักการของร่างมาตรา ๒๕ ที่กำหนดความรับผิดชอบของประชาชนในการใช้สิทธิและเสรีภาพที่จะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

- ควรนำหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นบทหลักในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๒๕/๑ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕ ดังนี้ “<u>บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้</u>”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรนำหลักการในมาตรา ๒๘ วรรคสามของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ความว่า “บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” นำมาบัญญัติในร่างมาตรา ๒๕ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของร่างมาตรา ๒๐๙ ซึ่งให้สิทธิแก่ประชาขนในการเสนอคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ

- มาตรา ๒๘ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดให้รัฐส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือประชาชน ในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้นั้น ประชาชนไม่เกิดสิทธิหรือเสรีภาพใหม่นอกเหนือจากที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งแตกต่างจากหลักการที่คณะกรรมการได้ออกแบบไว้โดยนำหลักการไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐเพื่อให้รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือประชาชน ในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕ ซ้ำอีก

- ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ อดีตกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ที่มีศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมาธิการ ได้แสดงความเห็นในหมวดสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจคือ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้บัญญัติหลักการในเรื่องสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นหลักการสำคัญ คือ มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มาตรา ๒๗ กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง และมาตรา ๒๘ การให้สิทธิแก่ประชาชนในการใช้สิทธิ

ทางศาล ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพที่แตกต่างจากการบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการได้ออกแบบไว้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยกับการเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕ เนื่องจากเป็นการนำหลักการบางส่วนของมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติไว้ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของผู้โต้แย้งคัดค้านที่ต้องการให้นำหลักการของมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ทั้งมาตรามาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า หลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้น ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับหลักการที่คณะกรรมการได้ออกแบบในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยได้ เนื่องจากมีแนวคิดที่แตกต่างกัน เช่น มาตรา ๒๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ ซึ่งมีเพียงไม่กี่เรื่องที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กรณีที่เป็นสิทธิและเสรีภาพนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ก็จะไม่ได้รับการรับรองคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของคณะกรรมการที่ได้ออกแบบหลักการในเรื่องสิทธิและเสรีภาพใหม่ โดยสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนได้รับมีลักษณะเป็นการเปิดกว้างไม่มีข้อจำกัด ดังนั้น กรณีที่จะนำมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ คณะกรรมการจะต้องนำหลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๒๐๙ มาบัญญัติในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ และสอดคล้องกับหลักการในเรื่องการรับรองสิทธิและเสรีภาพที่คณะกรรมการได้ออกแบบไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า มาตรา ๒๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นการบัญญัติในลักษณะของการอธิบายรัฐธรรมนูญและขัดต่อหลักความเป็นจริงว่า เมื่อรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแล้ว การรับรองดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันทุกองค์กร จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติซ้ำอีก

ส่วนความว่า “ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” ในร่างมาตรา ๒๕ นั้น คณะกรรมการได้นำไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติซ้ำอีก ส่วนเหตุผลที่เพิ่มเติมความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕ โดยนำหลักการมาจากมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อให้สิทธิแก่ประชาชนซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรตัดความว่า “ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” และนำหลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๒๐๙ มาบัญญัติในร่างมาตรา ๒๕ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนในเรื่องการใช้สิทธิทางศาล

- ไม่เห็นด้วยกับการตัดความว่า “ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” ออก เนื่องจากเป็นหลักการสำคัญและเป็นหลักประกันในเรื่องการใช้สิทธิ

และเสรีภาพของประชาชนว่าจะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

- ควรกำหนดเงื่อนไขการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนว่าจะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดการเคารพสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่ใช่มุ่งแต่จะใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

- ความว่า “ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” สามารถใช้แทนหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้ ส่วนความในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่ก็นำมาจากหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เช่นเดียวกัน ส่วนเรื่องการใช้สิทธิทางศาลตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ คณะกรรมการได้นำไปบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการ หากไม่ดำเนินการประชาชนก็สามารถใช้สิทธิทางศาลโดยอาศัยมาตรา ๒๐๙ จึงเห็นด้วยกับการเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕

- ร่างมาตรา ๒๐๙ เป็นบทบัญญัติในส่วนศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหลักการเดียวกับที่บัญญัติในมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จึงไม่เห็นด้วยกับการนำหลักการในร่างมาตรา ๒๐๙ มาบัญญัติในร่างมาตรา ๒๕ ซึ่งอยู่ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

- หลักการในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นการให้หลักประกันแก่ประชาชนในฐานะผู้ทรงสิทธิในการฟ้องร้องคดีต่อศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๒๐๙ เป็นกรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองคุ้มครองไว้ ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่ามีการกระทำขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งแตกต่างจากหลักการที่เพิ่มใหม่เป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นกรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลทั่วไปซึ่งไม่ใช่ศาลรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้ “<u>บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้</u>”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

<u>บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้</u>”

มาตรา ๒๖

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๒๖ มีผู้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๖ ว่า การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้นั้น คณะกรรมการควรกำหนดเงื่อนไขของการตรากฎหมายดังกล่าวให้มีสภาพบังคับที่สูงกว่าการคำนึงถึงหลักนิติธรรม

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๖ เป็นดังนี้ “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้อง***คำนึงถึง***ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้อง***คำนึงถึง***ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

มาตรา ๒๗

“มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างระหว่างบุคคล เพศ ความพิการ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๖ โดยเปลี่ยนจากความว่า “บุคคล” เป็นความว่า “ปวงชนชาวไทย” แทน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ชื่อของหมวด ๓ คณะกรรมการได้มีข้อยุติในชื่อหมวดว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” ส่วนเนื้อหาของร่างมาตราต่าง ๆ ในหมวดนี้จะใช้ความว่า “บุคคล” ซึ่งหมายถึงบุคคลซึ่งเป็นปวงชนชาวไทย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๒๗ วรรคสาม มีผู้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยต้องการให้บัญญัติเช่นเดียวกับในมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงว่า คณะกรรมาธิการปฏิรูปด้านสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ต้องการให้บัญญัติร่างมาตรา ๒๗ วรรคสาม เช่นเดียวกับในมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งความว่า “หรือเหตุอื่นใด” ในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๗ มีความหมายที่กว้างและครอบคลุมในเรื่องความแตกต่างที่อาจจะมีขึ้นในภายภาคหน้าด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความว่า “ผู้ด้อยโอกาส” ในวรรคสี่ ไม่รวมถึงผู้พิการ ดังนั้นควรเพิ่มเติมความว่า “ผู้พิการ” ไว้ด้วย

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๗ เป็นดังนี้ “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่าง***ระหว่างบุคคล*** ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ ***หรือเหตุอื่นใด*** สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”

- มีกรรมการสอบถามว่า เรื่องการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลตามวรรคสามของร่างมาตรา ๒๗ นั้น ในอนาคตหากเกิดกรณีที่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลโดยเหตุอื่นนอกเหนือจากที่บัญญัติในวรรคสาม ประชาชนจะได้รับความคุ้มครองหรือไม่ หากประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครอง คณะกรรมการก็ควรคงความว่า “หรือเหตุอื่นใด” ไว้ในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๗ ด้วย

- ความว่า “หรือเหตุอื่นใด” ในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๗ มีความหมายครอบคลุมเรื่องการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุอยู่แล้ว ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการบัญญัติรูปแบบเดียวกับที่บัญญัติในมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เนื่องจากเป็นการจำกัดลักษณะของการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเฉพาะที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เท่านั้น

- ควรเพิ่มความว่า “หรือเหตุอื่นใด” ไว้ในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๗ เนื่องจากเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยในลักษณะเปิดกว้างในเรื่องการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ซึ่งเป็นหลักการใหม่ที่คณะกรรมการได้ออกแบบไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

- ควรคงความว่า “หรือเหตุอื่นใด” เพื่อไม่เป็นการจำกัดเฉพาะเหตุที่เคยจำกัดไว้เท่านั้น

- ควรตัดความว่า “หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” ออก เพราะไม่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า หากจะแจกแจงเรื่องความแตกต่างในการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ก็จะต้องแจกแจงให้ครบถ้วนและครอบคลุม ไม่เช่นนั้นอาจกลายเป็นประเด็นปัญหาได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า มาตรา ๒๗ วรรคสี่ ควรเพิ่มความว่า “คนพิการ” เพื่อให้เกิดความครอบคลุม

- หากจะกำหนดกลุ่มบุคคลที่รัฐจะต้องกำหนดมาตรการขึ้นเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวก ก็ควรจะกำหนดให้ครบถ้วนและครอบคลุม

- หากตัดกลุ่มบุคคลที่รัฐจะต้องกำหนดมาตรการขึ้นเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวก เช่น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส อาจจะทำให้กลุ่มสิทธิสตรีไม่ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญนี้ เนื่องจากกลุ่มสิทธิสตรีมีความเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติให้สิทธิและคุ้มครองสตรีไว้ไม่มากเท่าที่ควร

ประธานกรรมการสอบถามว่า คำว่า “คนพิการ” กับคำว่า “คนทุพพลภาพ” มีความแตกต่างกันหรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า “คนทุพพลภาพ” คือ คนที่หย่อนกำลังความสามารถในการปฏิบัติการงานได้ตามปกติ ส่วน “คนพิการ” คือ คนที่มีสภาพร่างกายผิดปกติ

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๒๗ วรรคสี่ เป็นดังนี้ “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ <u>คนพิการ</u> หรือผู้ด้อยโอกาส <u>ย่อม</u>ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม” โดยความว่า “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น” ใช้กับทุกคน ส่วนความว่า “เพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส” ใช้กับคนเฉพาะกลุ่ม

- มีกรรมการสอบถามว่า เหตุใดจึงใช้คำว่า “คนพิการ” ไม่ใช้คำว่า “ผู้พิการ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ จะใช้คำว่า “ผู้พิการ” แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานจะใช้คำว่า “คนพิการ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่าง***ระหว่างบุคคล*** <u>ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา</u> เพศ <u>อายุ</u> ความพิการ <u>สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ</u> หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ <u>คนพิการ</u> หรือผู้ด้อยโอกาส <u>ย่อม</u>ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๕๐ นาฬิกา

นายเฉลิมศักดิ์ ใจชำนิ
วิทยากรชำนาญการ
นายรัฐภูมิ คำศรี
นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางสาววรินทร์ทร ปณิธานธรรม
วิทยากรชำนาญการ
ผู้จดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
สำนักกรรมาธิการ ๒
ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์